

регулювання і управління в сфері вищого образования», «Основні задачі і лінії дій Болонського процесу: європейський досвід і його адаптація в білоруських установах вищого образования».

Окремо хочеться назвати програму навчання РІВШ «Педагогічна діяльність на англійській мові», по результатах якої видається диплом з присвоєнням кваліфікації «Преподаватель со знанням англійської мови». Отримання такого диплома свідчить про те, що на кафедрі мистецтва естради з'являються молоді викладачі, здатні проводити навчальний процес на англійській мові і працювати з іноземними студентами.

Таким чином, можна зробити наступний висновок: вимоги до педагогічного складу кафедри спрямовані на підвищення і розвиток широкого спектру педагогічних компетенцій, необхідних в сучасних умовах при підготовці висококваліфікованих фахівців в області музичного естрадного мистецтва і освіти. Колективом кафедри підвищення кваліфікації розглядається як складова частина системи неперервної освіти, що відповідає змінам, що відбуваються в освітньому процесі з метою вдосконалення його змісту. В значній мірі успішному його проведенню сприяє підвищення кваліфікації викладачів кафедри, в тому числі і на базі Республіканського інституту вищої школи.

А. І. Смолік,
*доктор культурології, професор,
завідувач кафедри культурології*

DIGITAL NOVE AND DIGITAL IMMIGRANTS У АДУКАЦІЙНАЙ ПРАСТОРИ: ПРАБЛЕМА ЎЗАЕМАДНОСІН

Глобальні комп'ютерні мережі, які з'явилися три десятиліття тому, кардинально змінили сумісну діяльність і взаємини між суб'єктами освітньої сфери. Світлова комп'ютерна мережа (WWW) зусім нещодавно розглядалася як строкате поле для експериментування народжуючого нагромадження

мультимедыя. А сёння Інтэрнэт ужо непарыўна звязаны з такімі жыццёва важнымі галінамі чалавечай дзейнасці, як навука і адукацыя. Ён трывала ўвайшоў у адукацыйную прастору, радыкальна змяніўшы не толькі яе, але і псіхічную дзейнасць яе суб'ектаў. У светаўспрыманні сучасных навучэнцаў і студэнтаў адбываюцца сур'ёзныя змены. Ёсць усе падставы, лічыць Н. С. Ларыёнава, сцвярджаць, што фарміруецца новы антрапалагічны тып чалавека *Homo digitalis* [2]. Перад гэтым чалавек прайшоў ужо чатыры стадыі: *Homo sapiens* (чалавек разумны), *Homo Faber* (чалавек-творца), *Homo sociologies* (чалавек грамадскі), *Homo Ludens* (чалавек, які гуляе). У пэўным сэнсе *Homo digitalis* ёсць не што іншае, як наступная ступень у развіцці *Homo Ludens*.

Дыгітальны чалавек не адмаўляе чалавека гуляючага, наадварот, ён прытрымліваецца тых самых прынцыпаў гульні, якія ў свой час вызначыў галандскі культуролаг Й. Хейзінга [5]. Дыгітальная прастора па сутнасці ўяўляе сабой гульніваючую прастору, таму што сама па сабе вандроўка па сайтах і пошук неабходнай інфармацыі ёсць гульня. Яна, маючы нелінейны характар, прадугледжвае наяўнасць гульнівай функцыі, а дакладней гульнівай прасторы.

Дыгітальная культура парывае з ідэяй рэальнасці. Яна ў аснове сваёй інтэрактыўна, яе стан і статус не могуць быць жорстка зафіксаваны ці дакладна вызначаны, паколькі дадзеная культура ўяўляе сабой пастаянны і бясконцы працэс станаўлення і развіцця. Інтэрактыўнасць, па меркаванні А. В. Царавай, прадугледжвае магчымасць атрымліваць тэрміновы водгук альбо хуткае непасрэнае ўмяшанне [4]. Адзначаная акалічнасць у значнай ступені адносіцца да камунікацыі ў адукацыйнай прасторы.

Класічныя формы камунікатыўных інтэракцый, якія сфарміраваліся ў мінулыя стагоддзі ў акадэмічнай прасторы, імкліва страчваюць сваю мэтазгоднасць і прадуктыўнасць. Інтэрнэт з'яўляецца камфортнай умовай для кожнага ўдзельніка адукацыйнай прасторы. Навучэнцы здольныя самастойна працаваць з інфармацыяй (ажыццяўляць пошук, аналіз, стварэнне паведамленняў, іх дыстрыбуцыю, зваротную сувязь з аўдыторыяй і г. д.) у мэтах забеспячэння ўласнай жыццядзейнасці. Сучаснаму студэнту прасцей, а таму і лепш звярнуцца за пошукам

інфармацыі ў Сетку, пры гэтым затраціўшы мінімальную колькасць намагання, чым атрымаць такую ж інфармацыю па больш складанаму, традыцыйнаму шляху.

Пры такіх абставінах, на наш погляд, змест, форма, метадалогія адукацыйнага працэсу, а таксама яе разгалінаваная структура павінны мадзіфіцыравацца. У першую чаргу, як нам падаецца, змяненне дыспазіцыі студэнта і выкладчыка. Аднаводна меркаваннем сацыёлагаў, пакаленне моладзі, да якога пераважна належыць і беларускае студэнцтва, з'яўляецца «лічбавымі» носбітамі каштоўнасцей і мовы лічбавага свету [3]. Выхаваньня ўнутры гэтага свету, яны не ўяўляюць свайго існавання без пастаяннай падключанасці да сеткавых лічбавых камунікацый. Даследаванне, праведзенае метадам анлайн-апытання, паказала, што 65 % распандэнтаў ва ўзросце ад 20 да 34 гадоў карыстаюцца сацыяльнай сеткай у мэтах свабоднага доступу да розных інфармацыйных рэсурсаў і з'яўляюцца асноўнымі карыстальнікамі сацыяльных сетак, якія, дарэчы, усё часцей уступаюць месца мікраблогам, накіраваным «Твітара» [1, с. 179]. Такое сучаснае пакаленне ў гуманітарным дыскурсе атрымала назву Digital Nove («лічбавыя абарыгены»). У сваю чаргу, пакаленне, якое мае свае вытокі да пачатку лічбавай эры, прынята адносіць да Digital Immigrants («лічбавыя імігранты»). Маецца на ўвазе пераважна прафесарска-выкладчыцкі склад, які не так камфортна адчувае сябе ў лічбавай рэальнасці ў параўнанні з «лічбавымі абарыгенамі».

Выкладчыкі пераважна, будучы «пакаленнем падключаным», нярэдка значна ўступаюць студэнтам у гэтай сферы, адчуваючы пэўныя нязручнасці як тэхнічнага, так і псіхалагічнага характару. А калі прыняць да ўвагі, што ў большасці ўніверсітэтаў па аб'ектыўных прычынах назіраецца працэс старэння прафесарска-выкладчыцкага складу, то пэўная частка яго навогул з'яўляюцца маргіналамі ў лічбавай прасторы. Такім чынам, відавочна, што перавагу ў справе валодання камп'ютарнымі тэхналогіямі маюць студэнты, а не выкладчыкі. Студэнты, як лічбавыя людзі, здольны абсалютна свабодна атрымліваць любую інфармацыю, што пазбаўляе выкладчыка як носбіта і транслятара ведаў звыклай дамінуючай ролі ў адукацыйнай прасторы. Паўстае пытанне, у якой форме

павінны адбывацца стасункі студэнта і выкладчыка? Можа, няхай студэнт самастойна дабывае веды?

Аднак вышэйшая адукацыя – гэта не толькі інфармацыя аб пэўных працэсах і з’явах у прыродзе, грамадстве, культуры і ў самым чалавеку. Адукацыя ўяўляе сабой мэтанакіраваны працэс далучэння асобы да дасягненняў сусветнай цывілізацыі, тэарэтычных і духоўна-практычных ведаў, якія верафіцыраваны сацыяльным вопытам, адаптаваных да патрэб сучаснага грамадства. Па свайму зместу адукацыя з’яўляецца невычэрпнай крыніцай эталонаў сацыялізацыі, базавых каштоўнасцей, норм і правіл, якія інтэгруюць і арыенціруюць моладзь на засваенне прынятых у соцыуме якасцей і мадэляў паводзін. Адукацыю ў гэтым сэнсе можна па праву назваць інтэлектуальным ядром сацыялізацыі і інкультурацыі асобы. Сродкамі адукацыі і выхавання мэты індывіда, яго каштоўнасця арыентацыі, прынцыпы, перакананні і матывацыі сацыяльнай дзейнасці набываюць цывілізаваны характар. Ці можа Digital Nove самастойна, без дапамогі вопытнага выкладчыка, у якога ўжо засвоены і асэнсаваны сэнс жыцця, духоўныя каштоўнасці і грамадскія ідэалы, спасцігнуць сутнасць быцця, не разгубіцца ў вялізарнай плыні інфармацыі, якую яму прадстаўляе Інтэрнэт? Безумоўна, не! Тым больш, калі прыняць да ўвагі, што дыгітальная асоба ў многім залежыць ад сучаснага WWW-асяроддзя, у якім на паток пастаўлена вытворчасць фэйкаў. Разнастайныя і нярэдка вельмі вытанчаныя формы інтэрнэт-тэхналогій з дапамогай фэйкаў размываюць каштоўнасцю сістэму каардынат, разбураюць цэласнасць і ідэнтычнасць моладзі, якая яшчэ не здольна самастойна забяспечыць сябе надзейнымі фільтрамі для ачысткі сваёй свядомасці ад інфармацыйнага смецця. У гэтым кантэксце ўзаемадзенне студэнта і выкладчыка з’яўляецца выключна важным.

Digital Nove мае вострую патрэбу ў напружаным інтэлектуальным трэнінгу, а такую інтэлектуальную працу студэнту можа забяспечыць Digital Immigrant, г. зн. выкладчык. Ён можа задзейнічыць здольнасці студэнта як «лічбавага» чалавека з карысцю для адукацыйных мэт, напоўніць яго сеткавую актыўнасць мэтанакіраваным і змястоўным характарам. Студэнт з дапамогай выкладчыка можа быць уключаны ў актыўны пошук інфармацыі ў адпаведнасці з вызначанай ім адукацыйнай

мэтай. Без парады выкладчыка студэнт не можа авалодаць метадалагічным інструментарыям, з дапамогай якога ён у будучым павінен ажыццяўляць адбор, сістэматызацыю і ацэнку інфармацыі, атрыманай з глабальнай прасторы інтэрактыўнасці.

Маецца яшчэ, на наш погляд, адзін важны аспект камунікацыі «лічбавых абарыгенаў» і «лічбавых імігрантаў». Справа ў тым, што дастаткова лёгкае атрыманне студэнтамі патрэбнай інфармацыі вядзе да пасіўнасці і павярхоўнасці іх вучэбнай дзейнасці. З Інтэрнэта бяздумна скачваюцца рэфераты, курсавыя і нават значныя фрагменты дыпломных і магістарскіх прац. Студэнт прывыкае карыстацца гатовым адукацыйным прадуктам, ён губляе навыкі і ўменні самастойнай працы з першакрыніцамі, тэарэтыка-метадалагічнай літаратурай. Потым падчас прафесійнай дзейнасці малады спецыяліст будзе не ў стане вырашаць не толькі складаныя тэарэтычныя пытанні, але нярэдка і нават прасцейшыя праблемы. У гэтым плане дэмакратычная камунікацыя выкладчыка і студэнта вельмі неабходна. У працэсе іх узаемадзеяння у студэнта развіваюцца крытычна-творчае мысленне, здольнасці аргументавана ацэньваць грамадскія працэсы, выпрацоўваюцца навыкі выкарыстання тэарэтыка-прыкладных ведаў у прафесійнай дзейнасці.

Такім чынам, на наш погляд, у сучаснай адукацыйнай прасторы неабходна ўлічваць узаемазалежнасць розных відаў дзейнасці (інтэрактыўнай, пазнаваўчай, мысліцельнай і інш.) і каштоўнасна-сэнсавых арыенціраў, пытанняў маралі і адказнасці перад будучым пакаленнем.

1. *Гримов, О. А.* Социально-сетевая культура: к постановке проблемы / О. А. Гримов // Известия Юго-Западного государственного университета. Серия. Экономика. Социология. Менеджмент. – 2019. – Т. 9. – № 1 (30). – С. 177–182.

2. *Ларионова, Н. С.* Homo Digitalis / Н. С. Ларионова // Человек, культура и общество в контексте глобализации : материалы Междунар. науч. конф. 25–27 нояб. 2007 г., Москва / Федерал. агентство по культуре и кинематографии; Рос. ин-т культурологи; редкол.: К. Э. Розлогов (председ.) [и др.]. – М., 2007. – С. 124–127.

3. *Пренски, М.* Аборигены и иммигранты цифрового мира [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.gimc.ru/content/statya-markaprenski-aborigeny-i-immigranty-cifrovogo-mira>. – Дата доступа: 20.02.2020.

4. Царева, А. В. Человек в сети: смена веб-поколений / А. В. Царева // Журн. социологии и антропологии. – 2012. – Т. XV, № 5 (64). – С. 36–55.

5. Хейзинга, Й. Homo Ludens: статьи по истории культуры / Й. Хейзинга. – М. : Прогресс-Традиция, 1997. – 416 с.

Т. М. Смоликова,
*кандидат культурологии,
доцент кафедры межкультурных коммуникаций*

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОГО ПРОЦЕССА БГУКИ НА ОСНОВЕ ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ

На современном рынке стремительно развиваются информационные образовательные технологии и системы, которые должны давать обучающимся навыки и компетенции, чтобы справиться с постоянно меняющейся ситуацией. Особенностью совершенствования образовательного процесса в высшем учебном заведении является использование «инновационной педагогики», которая наделена набором инновационных педагогических подходов, преобразовывающих методику обучения.

Современное образование активно информатизируется. Глобальные вызовы для современного сообщества, связанные с COVID-19, усилили необходимость использования дистанционных форм обучения, развития инклюзивной среды с равным доступом к качеству жизни, включая здоровье, гражданскую активность, социальные связи, образование, безопасность, удовлетворенность жизнью и окружающей средой.

Так, например, программа международной оценки учащихся (PISA) составляет рейтинг образовательных систем на основе результатов 16-летних учащихся на тестах по основным дисциплинам каждые 3 года в более чем 90 странах мира. По результатам этих исследований Япония, Эстония, Финляндия и Канада входят в четверку стран с высокими показателями в области науки [1].

Это значит, что студенты из этих стран в среднем могут творчески и автономно применять свои знания и навыки в самых различных ситуациях. Также по результатам исследований сделаны выводы, что наибольшему риску подвержены